

# PITANJE EVIDENCIJE O ZEMLJIŠTU

JOSIP STARČEVIĆ, geometar — Zagreb

O EVIDENCIJI UOPĆE — Evidencija o zemljištu (u daljnjem tekstu evidencija) danas ima novi, mnogo veći značaj od evidencije koja je osnivana i održavana u društvenom sistemu bivše Jugoslavije, kad je služila u prvom redu za fiskalne potrebe i reguliranje privatnih odnosa na zemljištu.

Evidencija danas služi:

— Kao tehnička podloga za izradu raznih urbanističkih projekata, izvedbu parcelacija, regulacija i svih drugih promjena oblika zemljišta neophodnih prije izgradnje zgrada, saobraćajnica, podzemnih i nadzemnih instalacija i drugih objekata na zemljištu;

— Kao podloga za donošenje rješenja Narodnih odbora, sudova i drugih, kojim se reguliraju bilo kakvi odnosi na zemljištu kod nacionalizacija, eksproprijacija, agrarne reforme, komasacija, dioba zemljišnih zajednica i zadruga, sporova na zemljištu i t. d.;

— kao podloga za reguliranje prava i dužnosti pravnih i fizičkih osoba, zasnovanih i propisanih na faktičnom posjedovanju i upravljanju zemljištem, kao napr. za reguliranje prava na dječji dodatak, penzije, invalidnine, zdravstveno osiguranje poljoprivrednika, dodjele prava korištenja zemljišta u svrhu izgradnje; za izdavanje građevinskih i uporabnih dozvola, određivanje poreza na dohodak od poljoprivrede, naknada za eksproprijirana i nacionalizirana zemljišta i t. d.

Podatke evidencije danas koriste sve tehničke, pravne, financijske i statističke službe kod rješavanja konkretnih pitanja; za analize u svrhu izrade raznih društvenih planova, vođenje politike u vezi sa zemljištem i t. d.

Evidencija se sastoji:

— Od geodetskog plana na kojem se evidentira stanje o položaju i obliku svakog zemljišta u situacionom i visinskom pogledu s oznakom broja parcele;

i od pisanog dijela u kojem se evidentiraju podaci o broju parcele, površini, kulturi, klasi, katastarskom prihodu, posjedniku-korisniku-vlasniku, starješini domaćinstva i organu upravljanja za svako zemljište.

Evidencija se osniva nakon novog premjera, komasacija, reambulacija zemljišta i t. d. i predaje određenim službama na održavanje. Osnovni zadatak održavanja evidencije sastoji se u tom, da se sve promjene koje nastaju na zemljištu ažurno i tačno provode u evidenciji na operativan i svrsishodan način, t. j. da se upisi u evidenciji održavaju u stalnoj suglasnosti s faktičnim stanjem u naravi. U protivnom, evidencija ne može služiti kao podloga za operativno i pravilno rješavanje mnogobrojnih pitanja koja se danas postavljaju u vezi sa zemljištem.

Obzirom na brzi razvitak u našoj zemlji, a posebno u velikim gradovima, na zemljištu svakodnevno nastaje veliki broj promjena svih vrsta. Zato je održavanje evidencije delikatan i složen zadatak, a naročito u uslovima novog premjera, komasacija, promjena granica upravnog područja i t. d. Naime, u tim uslovima, kad se stara evidencija zamjenjuje novom, kad se u njoj vrši reorganizacija podjele i načina rada, neophodno je važno i nužno, održavanje evidencije podesiti tako da ne trpi kontinuitet postupaka i radnji koji se u društvu vrše na temelju ove evidencije.

O PODACIMA EVIDENCIJE I NJIHOVOM RJEŠAVANJU — Podaci evidencije po svom karakteru dijele se u dvije osnovne grupe i to:

na podatke o objektu t. j. samom zemljištu i

na podatke o subjektu t. j. držaocu zemljišta.

Podatke o objektu: broj parcele, površinu, kulturu, klasu i katastarski prihod, po propisima o novom premjeru i njegovom održavanju konstatira i određuje, t. j. konačno rješava geodetsko-katastarska služba. Ova služba također konstatira i podatke o položaju i obliku svakog zemljišta i evidentira ih na geodetskom planu. Podaci o objektu — zemljištu su stručno geodetski podaci i zato se nalaze u isključivoj nadležnosti i djelokrugu rada geodetske službe kod osnivanja i održavanja evidencije.

Podatke o subjektu—držaocu zemljišta, prilikom novog premjera u potpunosti, a kod njegovog održavanja u mnogim slučajevima, također konstatira geodetska služba. O promjenama podataka u subjektu, tokom održavanja evidencije donose se pravna rješenja prilikom nacionalizacije, eksproprijacija, pravnih poslova zaključenih između fizičkih i pravnih osoba po pitanjima o zemljištu, i nakon toga provode u evidenciji. Svim ovim pravnim rješenjima rješavaju se samo odnosi između subjekata, dok se podaci o objektu—zemljištu u ova rješenja prepisuju onako, kako su konačno riješeni po geodetskoj službi.

Na osnovu tog, ključne pozicije u pogledu mogućnosti sadržajnog i pravilnog odlučivanja i iniciranja postupaka i radnji za osnivanje, sistem vođenja i način održavanja, t. j. za valjanost evidencije uopće, ima u svojim rukama geodetska služba. Gledanja na ovu činjenicu nisu dovoljno izdiferencirana u shvaćanju, navikama i radu nekih ljudi koji rade na evidenciji i u vezi s njom, što ima svoj određeni negativni odraz u praksi kod rješavanja pitanja osnivanja nove evidencije i održavanja evidencije uopće.

**O STANJU EVIDENCIJE NA PODRUČJU GRADA ZAGREBA** — Na području grada Zagreba evidenciju vode uredi za katastar i zemljišno—knjižni odjeli kotarskih sudova.

Na užem području grada na površini od 26.130 ha evidenciju vode Ured za katastar narodnog odbora grada Zagreba i zemljišno—knjižni odjel kotarskog suda I Zagreb.

Evidencija koju vode ova dva organa u 12 katastarskih općina osnovana je na temelju grafičkog premjera iz 1861. god. i u jednoj katastarskoj općini, k. o. Zagreb, na temelju numeričkog premjera izvršenog 1909—1913. god. i reambuliranog 1935. god. Premjer zemljišta u 1861. god. izvršen je u mjerilu 1:2880, dok je premjer k. o. Zagreb izvršen i kartiran u merilu 1:1000 i 1:2000.

U 1960. god. počeo se vršiti novi premjer grada s ciljem da obuhvati cijelu bivšu k. o. Zagreb i veliki dio područja ostalih katastarskih općina. Nakon novog premjera mjesto dosadašnjih 13 biti će 23 katastarske općine.

Na osnovu novog premjera izrađuju se novi geodetski planovi na cijelom području u mjerilu 1:1000 i sastavljaju novi katastarski operati IBM strojem t. j. mašinskim putem.

Novi geodetski planovi i katastarski operati dosad su izrađeni samo za jednu k. o. i predani na redovno održavanje uredu za katastar. U toku je izlaganje podataka novog premjera i izrada novih geodetskih planova i katastarskih operata za 5 katastarskih općina. Njihovo održavanje početi će sa 1. I. 1963. god.

U 1962. god. vrši se i bit će dovršen novi premjer u daljnjih 6 katastarskih općina.

Obzirom na veoma veliki broj promjena na području grada, održavanje novog premjera vršit će se na operativan način redovnim obilaskom cijelog novopremjerenog područja svake godine s konstatacijama i premjeravanjem svih promjena nastalih u objektu, t. j. na zemljištu. Ovo je neophodno ako se želi održati suglasnost na geodetskom planu sa stanjem u naravi.

Nakon stupanja na snagu novih geodetskih planova i katastarskih operata i njihove predaje na redovno održavanje uredu za katastar, neki stoje na stanovištu da bi nakon novog premjera trebalo osnivati i novu zemljišnu knjigu na istim principima, po kojim se je i dosad osnivala i vodila, pa čak i za područje koje je nacionalizirano po Zakonu o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskih zemljišta. (Nacionalizirana površina na užem području grada iznosi 12.314 ha). U prilog tome kao najvažniji argument navodi se tvrdnja, da upisi u katastru kako se osnivaju i vrše, nisu pravno osnovani i riješeni, i kao takvi da ne mogu poslužiti za podlogu kod rješavanja imovinsko pravnih odnosa. Dalje se zatim navodi, da se mnogi pozitivni propisi zasnivaju na upisima u zemljišnoj knjizi i njima propisuje regu-

liranje raznih prava građana, organizacija i ustanova, kao napr. davanje zajmova, odobravanje i provedba parcelacija i dioba zemljišta, dodjele prava korištenja zemljišta, izdavanja građevinskih i uporabnih dozvola i t. d., na osnovu tih upisa.

Ovdje ćemo naglasiti samo to, da su principi na osnovu kojih se i danas osniva i vodi evidencija zemljišne knjige stari ravno 100 godina.

Odnos u društvu od tada, a naročito u našoj zemlji poslije oslobođenja, bitno su se izmjenili na svim sektorima života, pa prema tom i odnosi po pitanjima koja se postavljaju u vezi sa zemljištem. Zato je logično da treba mjenjati i sistem vođenja i način održavanja evidencije koja treba služiti za tehničko i pravno rješavanje tih pitanja, i da evidenciji uopće, treba dati sadržinu i značaj u skladu s potrebama promjenjenih društvenih odnosa.

Današnja zemljišna knjiga po sistemu vođenja je zastarjela, a po načinu održavanja kruta. Kao takva, ona je kočnica razvitka po svim pitanjima koja se u našem društvu rješavaju na osnovu upisa u njenoj evidenciji.

Evidencija koju dobivamo poslije novog premjera i koju predajemo uredu za katastar, može sasvim pouzdano poslužiti u sve svrhe i za sve potrebe, pod uslovom, da se njeno održavanje vrši striktno po postojećim propisima.

**SISTEM VOĐENJA EVIDENCIJE** — Ured za katastar vodi evidenciju na takav način, da uvijek može dobiti potrebne kategorizacije i rekapitulacije o zemljištu po posjedniku, starješini domaćinstva, organu upravljanja, državnom, zadružnom, društvenom i privatnom sektoru, te upravnom i katastarskom području, obzirom na zajedničke karakteristike koje ima svako zemljište: površinu, kulturu, klasu i katastarski prihod.

Vođenje evidencije u zemljišnoj knjizi vrši se još uvijek na način koji je propisan za vrijeme Austrougarske monarhije, i kasnije, na osnovu potreba tadašnjeg društvenog uređenja, prihvaćen u staroj Jugoslaviji. Radi tog što je evidencija zemljišne knjige osnovana i ustrojena isključivo na osnovi prava vlasništva, zemljišta jednog vlasnika u jednoj katastarskoj općini često su razbacana kao napr. u k. o. Zagreb u nekoliko od 23.000 z. k. uložaka, samovlasničkih i suvlasničkih, zbog različitih tereta i suvlasničkih idealnih dijelova. U takvom sistemu vođenja evidencije zemljišna knjiga ne vodi niti može voditi sumarne operate i izvode, te ne može nikad dobiti spomenute kategorizacije i rekapitulacije, ne samo po zajedničkim karakteristikama zemljišta, nego ni one po pravu vlasništva za pojedine vlasnike.

**NAČIN ODRŽAVANJA EVIDENCIJE** — Ured za katastar održava upise podataka o objektu-zemljištu u suglasnosti s faktičnim stanjem na temelju geodetskih elaborata koji se dobivaju putem reambulacija i revizija, t. j. premjeravanja i konstatacija na zemljištu po svojim geodetskim stručnjacima ili stručnjacima drugih ustanova i organizacija. Promjene koje ustanovi po svojim geodetskim stručnjacima, ured za katastar odmah provodi na geodetskom planu i katastarskom operatu, a one koje ustanove stručnjaci drugih ustanova, nakon tehničkog pregleda i ovjere geodetskih elaborata.

Ured za katastar ima svoju geodetsku operativu, te u skladu s onim što je rečeno naprijed o rješavanju podataka evidencije, može definitivno da rješava i provodi u evidenciji sve promjene koje nastaju u objektu, t. j. na zemljištu.

Zemljišna knjiga nema svoju geodetsku operativu i zato ne može da rješava, nego samo knjiži u evidenciji promjene u objektu — zemljištu, na temelju podataka koje joj daju ured za katastar, Narodni odbori i sudovi u svojim prijavnim listovima i rješenjima.

Promjene, koje ured za katastar konstatira putem terenskih revizija posjedovnog stanja i kultura svake desete godine i na osnovu redovnih prijava o promjenama na zemljištu, zemljišna knjiga uopće ne provodi u svojoj evidenciji.

Zbog toga upisi podataka o objektu-zemljištu u zemljišnoj knjizi ni približno ne odgovaraju i ne mogu odgovarati faktičnom stanju u naravi. Treba naglasiti da zemljišna knjiga uopće ne provodi promjene na geodetskom planu, nego samo u pisanoj dijelu u z. k. ulošcima, pa se ne može govoriti o jedinstvenoj i potpunoj evidenciji.

Promjene koje nastaju u podacima o subjektu-držaocu zemljišta, ured za katastar provodi u evidenciji kao promjene prava posjedovanja-korištenja, a zemljišna knjiga kao prava korištenja-vlasništva, u oba slučaja na osnovu istih rješenja

Narodnih odbora i sudova. Na nacionaliziranom području zemljišna knjiga ne vodi više evidenciju prava vlasništva nego prava korištenja, t. j. isto ono što je ured za katastar vodio ranije i vodi danas. U ovom slučaju iste promjene, o istom pravu, na osnovu istih rješenja i u istu svrhu, provode se u dvije evidencije na dva mjesta.

Za ažurnost i tačnost upisa u evidenciji koju vodi ured za katastar direktno su materijalno zainteresirani i zajednica i držaoci zemljišta. Radi tog su predviđeni propisi i sankcije koje obavezuju držaoce zemljišta u posjedu na prijavljivanje svih promjena nadležnom uredu za katastar.

Promjenu upisa u zemljišnoj knjizi, međutim, inicira isključivo zainteresirana osoba po svojoj slobodnoj volji, bez sankcija i ikakvih negativnih posljedica po interese zajednice, ako to ne čini. Vidjet ćemo kasnije da držaoci zemljišta nisu za to objektivno zainteresirani.

Može se zaključiti, da se nasuprot uredu za katastar, zemljišna knjiga nalazi u potpuno pasivnom položaju prema svim vrstama promjena koje nastaju na zemljištu, te ne može izvršiti osnovni zadatak evidencije, t. j. održati upise u evidenciji u suglasnosti sa stanjem u naravi i u pogledu podataka o objektu i subjektu evidencije.

**IZLAGANJE PODATAKA NOVOG PREMJERA I ZEMLJIŠNO-KNJIŽNO IS-PRAVNI POSTUPAK.** — Naprijed je istaknuta tendencija da se poslije novog premjera treba osnivati i nova zemljišna knjiga.

Za osnivanje zemljišne knjige nakon novog primjera bilo bi potrebno angažiranje ogromnih finansijskih sredstava, stručnih snaga i radnog vremena. Samo za vođenje kompliciranog i sporog zemljišno-knjižnog ispravnog postupka, troškovi koje bi trebala podnijeti zajednica iznosili bi preko 2.500 din. po jednom ha, ne uzimajući u obzir materijalne troškove, te troškove za izvršenje pripremnih radova, napr. za uzimanje podataka iz katastra, te samog osnivanja i nakon tog vođenja zemljišne knjige. Osim toga nagomilane promjene na zemljištu od novog premjera do osnivanja nove zemljišne knjige izazvale bi nove pravne postupke i nove troškove.

Nećemo se detaljnije osvrtni na sam z. k. ispravni postupak, nego ćemo samo kontsatirati da je praktički nemoguće ovaj postupak izvršiti striktno po propisima Zakona o osnivanju zemljišnih knjiga z 1930. god. po kojem se i danas vrši, pa čak i u slučaju da se taj Zakon modificira.

Zemljišno-knjižni ispravni postupak vrši se u komisiji (sudac z. k. referent i zapisničar) bez geodetskog stručnjaka. Nije moguće zamisliti kako se ovaj postupak može dobro izvršiti bez geodetskog stručnjaka, ako se uzme u obzir samo činjenica da je u tom postupku neophodno izvršiti identifikaciju parcela u novim i starim geodetskim planovima u pogledu položaja, oblika i broja parcele svakog zemljišta, u uslovima, kad na jednoj staroj parceli poslije novog premjera imamo 10—200 novih ili na 10—20 starih jednu novu parcelu.

Svrha z. k. ispravnog postupka je da pravno riješi i definitivno ustanovi samo podatke o subjektu — držaocu zemljišta. Ne upuštajući se u analiziranje teškoća na koje bi se naišlo kod rješavanja ovog potatka evidencije, a naročito napr. na južnom području grada Zagreba gdje je izvršena masa »divljih« parcelacija i kupoprodaja zemljišta, pravno neriješenih i u današnjoj zemljišnoj knjizi neprovedenih, treba postaviti pitanje, a što bi se na kraju dobilo i dobro izvršenim z. k. ispravnim postupkom? U 99% slučajeva ustanovili bi se opdaci o pravu vlasništva, a obzirom da se radi o nacionaliziranom području o pravu korištenja, koje ured za katastar već ima u svojoj evidenciji sastavljenoj na osnovu izvršenog izlaganja na javni uvid svih podataka novog premjera kao pravo posjedovanja — korištenja. I u postupku izlaganja podataka novog premjera sve osobe dokazuju svoja prava pravovaljanim ispravama.

Izlaganja podataka novog premjera vrši geodetski stručnjak u komisiji s dva predstavnika nadležnog narodnog odbora. Izlaganjem novog premjera svakom pojedinom držaocu zemljišta stavljaju se na uvid svi podaci o objektu-zemljištu i subjektu-držaocu zemljišta, t. j. stanje na geodetskom planu i u pisanom dijelu. Svaki držaoc zemljišta ima pravo staviti prigovor na bilo koji podatak kad smatra da upis nije suglasan sa faktičnim stanjem. Na osnovu zapisnički konstatiranih prigovora geodetski stručnjak na samom zemljištu ili na drugi način rješava u komisiji podnešene prigovore i definitivno dovodi u suglasnost sve upise u evidenciji sa stvarnim stanjem. Kako se vidi, u postupku izlaganja podataka novog premjera na javni uvid

koji vrši geodetska služba, sve osobe, pa i privatne, mogu u potpunosti zaštititi, sva svoja prava na zemljištu, a ne samo prava vlasništva.

Veoma je važno da se izlaganje podataka novog premjera vrši odmah iza izvršenog premjera, te je relativno lako da se sve promjene nastale na zemljištu u vremenu između izvršenog premjera i samog izlaganja podataka na javni uvid evidentiraju naknadnim premjeravanjem i rješenjem prigovora na opisani način. Radi tog je moguće da se reproducirani geodetski planovi i novi katastarski operati nakon novog premjera dobivaju sa stanjem koje potpuno odgovara faktičnom stanju, moguće je redovno održavanje evidencije nastaviti bez zastoja i posebnih teškoća. Z. k. ispravni postupak i u vezi s ovim kasni, jer se vrši najranije poslije reprodukcije geodetskih planova i sastava novih katastarskih operata, a redovno nekoliko godina iza novog premjera, t. j. kad se stanje na zemljištu znatno promjenilo.

Ni poslije izrade novih geodetskih planova i katastarskih operata, ni bilo kad, nema nikakve zapreke da se pogrešni upisi u evidenciji koju vodi ured za katastar isprave i dovedu u suglasnost s faktičnim stanjem na kratak i operativni način, ako su prigovori držaoca zemljišta osnovani. Naime, geodetsko-katastarska služba u tim slučajevima ne treba čekati rješenje drugih organa da bi se pogreška ispravila, kao što je slučaj sa zemljišnom knjigom.

Ako su i zajednica i svi držaoci zemljišta, sve društvene i privatne osobe, potpuno zadovoljne i suglasne s ovako ustanovljenim i izvršenim upisima o posjedniku i starješini domaćinstva u evidenciji nakon novog premjera koju održava ured za katastar, ne postoji nikakva objektivna potreba da se nakon toga vrši posebno i z. k. ispravni postupak; da se to još jednom po pravnoj službi potvrdi kao ispravno, a naročito na nacionaliziranom području. Ne postoji zato nikakav objektivni razlog koji bi spriječavao da ovako ustanovljeni podaci o pravima ne mogu služiti kao podloga za donošenje pravnih rješenja o odnosima na zemljištu tokom održavanja evidencije. Ako bi se i usvojilo stanovište da prava držaoca zemljišta — vlasnika nisu dovoljno zaštićena kod izlaganja podataka novog premjera na način kako se to vrši, trebalo bi u komisiju koja vrši izlaganje delegirati pravnik. Međutim, u tom slučaju ne bi se smjelo u postupak izlaganja jednostavno presaditi procedura z. k. ispravnog postupka, jer to objektivno nije danas nikom potrebno.

**O OSNIVANJU NOVIH ZEMLJIŠNIH KNJIGA UOPĆE.** — Između dva rata i poslije oslobođenja izvršen je novi premjer zemljišta na velikom području u našoj zemlji, a poslije toga nije osnivana nova zemljišna knjiga. Poslije oslobođenja samo na području NR Hrvatske obuhvaćeno je novim premjerom i komasacijama oko 300.000 ha. Prema grubim podacima u NR Srbiji godišnje se premjeri oko 200.000 ha, a poslije toga ni u jednom slučaju ne osniva se nova zemljišna knjiga, niti se o tom govori. Nova zemljišna knjiga u NR Srbiji u većini slučajeva nije zasnivana ni na područjima koja su premjerana prije rata. Predratni premjer obuhvatio je gotovo cijelo područje NR Srbije južno od rijeke Save. Pa ako se na svim ovim područjima u našoj zemlji uspješno odvija izgradnja socijalizma bez zemljišne knjige, zašto se onda to pitanje nakon novog premjera tako kategorički postavlja u gradu Zagrebu i ostalim gradovima NR Hrvatske?

Osnivanje novih zemljišnih knjiga poslije novog premjera u gradovima Samoboru, Sisku, Karlovcu, Vukovaru i mnogim drugim, koje je u toku, još dugo vremena neće biti dovršeno iako je premjer ovih gradova izvršen prije 5—10 godina.

**ODRŽAVANJE STARE ZEMLJIŠNE KNJIGE NAKON NOVOG PREMJERA.** — Nakon novog premjera i stupanja na snagu novih geodetskih planova i katastarskih operata i njihovog redovnog održavanja po uredu za katastar, zemljišna knjiga i dalje nastavlja s održavanjem stare evidencije. Sva rješenja narodnih odbora i sudova o promjenama na zemljištu nakon novog premjera donose se i dalje sa starim oznakama i površinama parcela, t. j. na osnovu starog premjera, i pored pozitivnih propisa koji određuju da se sva rješenja koja su predmet provedbe promjena u katastarskom operatu obavezno moraju donositi s katastarskim oznakama. I ne samo to, nego se ured za katastar prisiljava da svoja rješenja, prijavne listove, ovjeru geodetskih nacerta i elaborata itd., sastavlja i donosi na osnovu podataka starog premjera radi njihove provedbe u staroj zemljišnoj knjizi.

Ured za katastar je i dosad imao velike teškoće kad provedbe promjena u evidenciji na osnovu rješenja narodnih odbora i sudova zbog nedostatka podataka

o starješini domaćinstava, netačnih podataka o adresi posjednika itd., a sad nakon novog premjera, ove se teškoće povećavaju u takvom obimu da predstavljaju najozbiljniju opasnost za održavanje nove evidencije.

Postavlja se pitanje: Zašto se vrši novi premjer zemljišta i osniva nova evidencija, ako će se i dalje donositi rješenja o promjenama na zemljištu radi održavanja stare evidencije? Ako se ovim radom i dalje nastavi, za 2—3 godine grad Zagreb neće imati dobru ni novu, ni staru evidenciju, nego i svi postupci kod donošenja rješenja drugih službi i organa o promjenama na zemljištu. Naime, održavanjem nove i stare evidencije insistira se na sastavu dvostrukih geodetskih nacrtu parcela-cija i dioba zemljišta, donošenju dvostrukih rješenja o istim promjenama koje treba provesti u uredu za katastar u novoj, i zemljišnoj knjizi u staroj evidenciji.

Ovakvo stanje stvari sasvim nepotrebno i očigledno uzrokuje neocjenjive materijalne štete i onemogućuje pravilno korištenje objektivnih mogućnosti za dobivanje jedinstvene i dobre evidencije kakva nam je danas neophodno potrebna.

Kad bi se ovakvim radom barem poboljšavalo stanje evidencije zemljišne knjige, onda bi se i taj rad mogao i razumjeti. Međutim, o tom uopće nije potrebno govoriti. Poslije novog premjera grada Zagreba u k. o. 'Trnje zemljišna knjiga na jednoj parceli po kulturi »oranica« ima upisanog samo jednog vlasnika, sud na osnovu takvog upisa donosi rješenje da se ta parcela prenosi na samo jednog drugog vlasnika, a faktično na toj parceli u naravi postoje dvije ulice i 29 parcela s izgrađenim obiteljskim kućama u posjedu trećih osoba koje kao vlasnici i suvlasnici nisu ni predbilježeni u zemljišnoj knjizi. Ovakvih primjera u južnom području grada Zagreba ima tako veliki broj, da je pitanje evidencije mogao riješiti samo novi premjer. S premjerom se zato i počelo.

Ured za katastar grada Zagreba dobiva rješenja sudova kojim se prenose prava vlasništva na jedan ili više cijelih z. k. uložaka u kojim su upisane desetine parcela na nove suvlasnike u idealnom dijelu koji je često izražen u stohiljaditim dijelovima. Ova se rješenja doslovno provode u zemljišnoj knjizi, jer će se na osnovu tih podataka odmah po smrti jednog od suvlasnika u ostavinskom postupku donijeti novo slično rješenje. Ured za katastar ovakva rješenja automatski adaptira, jer su ovi suvlasnici ili neke treće osobe ta ista zemljišta fizički podijelili po cijelim ili dijelovima parcela.

Nakon novog premjera i osnivanja nove evidencije u jednom gradu tražilo se od ureda za katastar da u stare geodetske planove u mjerilu 1:2880, pohranjene u zemljišnoj knjizi, ucrtu sve zgrade koje su evidentirane novim premjerom na geodetskim planovima u mjerilu 1:1000.

Je li moguće da ovakvi upisi, u ovakvoj evidenciji, mogu štiti nečija prava i biti osnova za rješavanje pitanja tih prava.

**O PRAVU VLASNIŠTVA.** — Evidenciju društvenog prava vlasništva na zemljište, i tehnički i pravno na području NR Hrvatske osnivaju i vode uredi za katastar u smislu propisa Odluke o evidenciji nepokretne općenarodne imovine i Uputstva za provođenje te Odluke. Zajednica se je pobrinula da svoja prava vlasništva na zemljište evidentira i zaštiti na ovaj način. Time je očigledno dokazala da evidencija njezinih prava, kako se vodila u zemljišnoj knjizi, nije dobra i svrsishodna.

Ako se uzme u obzir, da je osnivanje i održavanje upisa u evidenciji o objektu-zemljištu u isključivoj nadležnosti geodetsko-katastarske službe, da je vođenje brige o društvenom pravu vlasništva u nadležnosti ureda za katastar, onda zemljišnoj knjizi preostaje samo evidentiranje privatnih prava na zemljište, a na nacionaliziranom području ni to.

Kapitalističke zemlje u kojim se društveno uređenje zasniva na privatnom pravu vlasništva: Francuska, Belgija, Holandija i druge, ne vode službenu evidenciju privatnih prava na zemljište. Ovakva evidencija vodi se samo na područjima i u zemljama koje je obuhvatala stara Austrougarska monarhija. Vjerovatno se samo na tim područjima danas u svijetu vodi dvostruka evidencija kakvu i mi imamo u nekim krajevima naše zemlje.

Praksa dokazuje, da držaoci zemljišta i van područja nacionalizacije nisu više uopće zainteresirani da upise svojih prava vlasništva u zemljišnoj knjizi održavaju u suglasnosti sa stvarnim stanjem samo radi sigurnosti tih prava, jer su postupci za to komplicirani, dugotrajni i skupi.

I pored tog što je evidentiranje privatnih prava vlasništva u zemljišnoj knjizi u direktnoj suprotnosti s interesima ljudi, oni to ipak čine i brinu se o tom, jer su na to prisiljeni kod rješavanja raznih svojih konkretnih pitanja u vezi sa zemljištem.

**UPISI PRAVA VLASNIŠTVA KAO OSNOV ZA RJEŠAVANJE KONKRETNIH PITANJA.** — Neki pozitivni propisi kod nas određuju da se molbama za odobrenje zajmova, dodjelu prava korištenja zemljišta u svrhu izgradnje, odobrenja parcelacija i dioba, izdavanje građevinskih dozvola i t. d., mora priložiti izvadak iz zemljišne knjige koji treba da dokaže suglasnost pravnog stanja sa stvarnim stanjem.

U mnogim slučajevima praktički je nemoguće dovesti u suglasnost pravne upise u zemljišnoj knjizi sa stvarnim stanjem, a naročito kad su precizni ili precizni predaka faktičnog vlasnika zanemarili održavanje ove suglasnosti s promjenama koje su vremenom nastajale na zemljištu i u vezi s njim. To dobro znaju i sudovi i zemljišna knjiga, a i mi geodetski stručnjaci koji smo napr. u postupcima razvrgnuća zajednice nekretnina po nalogu suda izuzimali iz razvrgnuća neka zemljišta upisana u zemljišnoj knjizi na drugo ime, kao pravno nerješive slučajeve. Ova zemljišta međutim, ipak su bila predmet premjeravanja u svrhu dovođenja u suglasnost upisa u evidenciji ureda za katastar sa stanjem na zemljištu.

Veliki broj primjera i prije i poslije novog primjera očigledno može dokazati da se održavanjem upisa prava vlasništva u zemljišnoj knjizi i postupcima vezanim na te upise ne osiguravaju neka i nečija prava, nego da se takvim radom ostvarenje tih prava nepotrebno i znatno sužava i otežava po svim pitanjima koja se postave u vezi sa zemljištem.

Nije izuzetan slučaj da se na jednoj parceli koja je upisana u zemljišnoj knjizi na suvlasnike, a jedan od suvlasnika je umro, želi graditi obiteljska kuća. U tom slučaju potrebno je zemljišnoj knjizi uz geodetski nacrt o parcelaciji zemljišta podnijeti i ostavinsko rješenje iza umrlog, da bi se parcelirano zemljište upisalo na ime osobe koja gradi kuću, i na temelju tog izdao izvadak, »potreban« radi odobrenja zajma, izdavanja građevinske dozvole i t. d. U takvom slučaju zainteresirana osoba često odustaje od izgradnje kuće, jer nije u stanju rješiti ovo predhodno pitanje.

U jednoj zagrebačkoj općini 1961. god. nakon izvršene komasacije zemljišta pojavilo se mnogo interesenata za gradnju obiteljskih kuća. Sa gradnjom kuća međutim, nisu mogli započeti sve dotle, dok nije izvršen z. k. ispravnog postupak i upis u zemljišnu knjigu sa stanjem iza komasacije. Troškove z. k. ispravnog postupka, koji je izvršen honorarno, snosili su sami interesenti. U to vrijeme ured za katastar je već vodio novu evidenciju nakon komasacije.

Namete ovakve vrste u raznim oblicima trpe interesirane osobe u svim krajevima gdje izvršena komasacija ili reambulacija zemljišta nije provedena u zemljišnoj knjizi zbog malog kapaciteta z. k. komisija ili slabih materijalnih mogućnosti interesiranih osoba. Naime u tom slučaju, kad se napr. jedno zemljište djeli nakon komasacije, od interesenata se traži i geodetski nacrt o diobi na osnovu slike zemljišta, oznakom parcela i površinama sa stanjem prije komasacije, sve u svrhu provedbe diobe u zemljišnoj knjizi. Geodetsko-katastarska služba u tom slučaju sastavlja jedan nacrt prema faktičnom stanju nakon komasacije za katastar, i drugi prema fiktivnom stanju prije komasacije za zemljišnu knjigu. Koliko smiješan ispada geodetski stručnjak kad u naravi dijeli jednu parcelu, a na nacrtu za zemljišnu knjigu povlači na deset parcela »nove medne linije« koje u naravi nikad neće iskolčiti, numerišu parcele i obračunava površine parcela koje nikad nisu postojale niti će postojati, i upisuju imena »vlasnika« čiji se posjed poslije komasacije nalazi na sasvim drugom mjestu, dajući na taj način »tehničku podlogu« za nastavak pravne fikcije, sve do upisa »novog stanja« u zemljišnu knjigu i izvadka iz nje, sve u ime nekog »prava« i »pravne zaštite« našeg čovjeka.

Stari i novi agrar u mnogim slučajevima nije proveden u zemljišnoj knjizi te su agrarna zemljišta još uvijek upisana na imena baruna, grofova i ostalih plemeništa, čijih i potomaka više nema. Zar ovo nije, ne samo sadržajan, nego i slikovit ostatak feudalnih odnosa presaden da se ovaj ostatak i danas jakim snagama podhranjuje insistiranjem na daljnjem osnivanju, vodenju i održavanju ovakve zemljišne knjige kakva je danas? Zar se u našem društvu ne bi moglo postaviti pitanje kulta zemljišne knjige?

Mi geodetski stručnjaci dobro znamo da ima katastarskih općina u kojima je upis u zemljišnoj knjizi danas 95% fiktivan, ne samo u pogledu objekta-zemljišta, kad su zemljišta napr. upisana kao šume a u naravi su vinogradi, nego i u pogledu prava vlasništva radi kojih je ta ista zemljišna knjiga i osnovana. Zato se, o pravima-vlasništva upisanim u zemljišnu knjigu uopće ne bi trebalo govoriti, niti bi takvi upisi smjeli služiti kao podloga za rješavanje socijalističkih društvenih odnosa.

Prava vlasništva i posjedovanja naših građana, međutim, u potpunosti su zaštićena i bez upisa u zemljišnu knjigu. Notorno je da su faktični posjednici, tzv. vanknjižni vlasnici, u svojim pravima potpuno izjednačeni s posjednicima-vlasnicima upisanim u zemljišnu knjigu, kad god se postavi bilo kakvo pitanje u vezi s tim pravima. Naknade za ekspropirana i nacionalizirana zemljišta daju se na osnovu stvarnog prava, faktičnog posjedovanja. Nimalo nije rijedak slučaj da sudovi rješavaju pitanja uređenja međa i sporove na zemljištu između posjednika, koji nisu, i možda nikad neće biti upisani u zemljišnu knjigu. Svi imovinsko-pravni odnosi na zemljištu mogu se rješavati na osnovu geodetskih nacрта, ugovora i drugih isprava koje odgovaraju stvarnim pravima bez obzira na to jesu li ili nisu evidentirani u nekoj službenoj evidenciji. Sporovi na zemljištu u nekim slučajevima i nastaju zbog fiktivnih upisa u zemljišnoj knjizi.

Kao što se je zajednica pobrinula da društvena prava vlasništva evidentira i zaštiti pravno u svojoj evidenciji nepokretne općenarodne imovine koju vodi i održava uređ za katastar, tako i svaki vlasnik-privatna osoba treba i može da vodi i održava svoju evidenciju, o svojim privatnim pravima, koja će u slučaju spora ili bilo kakvog drugog pitanja o njegovom zemljištu, neovisno od upisa u službenoj evidenciji, služiti u svakom pogledu kod rješavanja ili reguliranja dotičnog pitanja ili prava. Privatne osobe to i čine i moraju činiti ako hoće da svoja prava vlasništva zaista zaštite i dokazuju, jer bi samo na osnovu upisa u zemljišnoj knjizi ta ili druga prava u mnogim slučajevima mogla biti izgubljena. Navešćemo jedan primjer.

Po propisima o reguliranju prava na dječji dodatak upisani vlasnik u zemljišnoj knjizi gubi pravo na dječji dodatak isto kao i faktični posjednik zemljišta. U mnogim slučajevima, t. j. u svim slučajevima fiktivnog upisa u zemljišnoj knjizi, i upisani »vlasnik« i faktični posjednik gube pravo na dječji dodatak na jedno te isto zemljište, ako su u radnom odnosu i ako imaju djecu. Koliko i kakvih teškoća neopravdano treba podnijeti danas čovjek da iz zemljišne knjige izbriše svoje ime koje je, bez njegovog znanja dok je još bio malodoban, u nju upisano? O tom bi se mogao i trebao napisati poseban članak. Zar je logično, i u čijem je to interesu, da se privatne osobe obavezuju na prijavljivanje promjena na zemljištu u njihovom posjedu nadležnom uredu za katastar, i uz to na jedan indirektan način prisiljavaju u suprotnosti s njihovim vlastitim interesima da vode brigu o svojim pravima održavajući suglasnost pravnih upisa u nadležnoj zemljišnoj knjizi sa stvarnim stanjem? Zar nije apsurdno službeno insistiranje da fiktivni upisi u staroj zemljišnoj knjizi nakon novog premjera trebaju biti podloga za rješavanje imovinsko pravnih odnosa, a nesporni upisi u evidenciji ureda za katastar koji u potpunosti odgovaraju faktičnom stanju to ne mogu, kao što je danas slučaj?

Može se zaključiti, da se ne samo prava vlasništva, nego prava čovjeka uopće, postavljaju na jedan niži stepen svog značaja u svim slučajevima kad se konkretna pitanja odnosa u našem društvu rješavaju na temelju upisa u zemljišnoj knjizi, na jedan usporeni, komplicirani i nesvrshodan način. Nemoguće je poduzimati socijalističke mjere u našem društvu na osnovu evidencije koja vodi brigu samo o privatnim pravima i to na loš i nestvaran način.

Do kakvih štetnih posljedica po interese zajednice može dovesti primjena pozitivnih propisa na osnovu upisa u zemljišnoj knjizi neka posluži slijedeći primjer. Na osnovu Zakona o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskih zemljišta pravo izuzeća stana iz nacionalizirane zgrade imaju osobe koje su u zemljišnoj knjizi bile upisane kao vlasnici odnosno suvlasnici. Prilikom upisa prava vlasništva u zemljišnu knjigu prije nacionalizacije, jedna je osoba napr. iz spekulativnih razloga, zbog progresivne stope poreza i sl., jedno zemljište sa zgradom dala upisati na ime pet suvlasnika u idealnom dijelu. Na osnovu takvog upisa, svi ovi »suvlasnici« danas imaju »pravo« izuzeća stana iz nacionalizirane zgrade, t. j. prenos prava vlasništva

na svoje ime, makar u toj zgradi ne stanuju i sa zgradom nemaju niti su ikad imali bilo kakve veze. Na drugoj strani, potomci samovlasnika koji nije špekulirao s upisom u zemljišnu knjigu, to pravo nemaju iako u toj zgradi stanuju.

Sličan slučaj je i kod dodjele besplatnog prava korištenja građevinskom zemljišta u svrhu izgradnje obiteljskih kuća. Raniji vlasnici i suvlasnici upisani u zemljišnu knjigu, nakon nacionalizacije pod određenim uslovima mogu ostvariti pravo besplatnog korištenja i slobodnog raspolaganja dvjema građevinskim parcelama, makar nisu nikad bili u njihovom faktičnom posjedu. Ovo »pravo« takvim suvlasnicima neće osporiti ni suvlasnik-faktični posjednik, jer i on može dobiti na korištenje samo dvije građevinske parcele. S ostatkom zemljišta, a naročito kad se parcelira zemljište veće površine, u sporazumu s ostalim »suvlasnicima« on može nesmetano da špekulira i trguje.

Prema tom, koliko je bio fiktivan upis u zemljišnoj knjizi na dan nacionalizacije, toliko je i fiktivna korist koju zajednica ima od takve nacionalizacije.

Moglo bi se navesti još dosta primjera o lošim posljedicama primjene propisa na upise prava vlasništva u zemljišnoj knjizi, no to nije svrha ovog članka niti je to moguće zbog ograničenog prostora.

Postavlja se pitanje: ako je to sve tako, zašto se još uvijek poduzimaju takve mjere u našem društvu i na temelju takvih upisa u zemljišnoj knjizi? Između ostalog to proizlazi uglavnom odatle, što je evidencija koju su vodili uredi za katastar poslije oslobođenja, još dugo vremena bila u veoma lošem stanju, kad zaista nije mogla ničemu poslužiti. Radi tog su sve mjere u pitanjima o zemljištu orijentirane na upise zemljišne knjige. Međutim, od oslobođenja do danas prošlo je mnogo vremena i u tom periodu evidencija ureda za katastar, iako sporo, dovodila se u sve bolje stanje prilagođavajući sistem vođenja i način održavanja potrebama novog društva, te se danas nalazi u veoma dobrom stanju u velikom broju ureda za katastar. Zemljišna knjiga u istom tom periodu vremena zakržljala je i objektivno postala kočnica kod rješavanja pitanja o zemljištu.

Iz objektivnih, i više iz subjektivnih razloga, ove činjenice nisu dosad stavljene pod društvenu lupu, te je uočavanje i rješavanje pitanja evidencije na dosadašnji način omogućilo da takvo stanje i nadgradnja na njem žive u ovom obliku do danas.

**PROVEDBA NACIONALIZACIJE GRAĐEVINSKIH ZEMLJIŠTA U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI.** — Zemljišna knjiga provodi u evidenciji rješenja Narodnih odbora o nacionalizaciji najamnih zgrada i građevinskih zemljišta na taj način, što dosadašnje z. k. tijelo »zemljište i zgrada« u privatnom vlasništvu, dijeli u dva z. k. tijela i to: na z. k. tijelo I. »zemljište« u društvenom vlasništvu, i na z. k. tijelo »zgrada« u privatnom vlasništvu, u svim slučajevima kad zgrada nije nacionalizirana ili kad se iz nacionalizirane zgrade izuzima jedan ili više stanova.

Ovaj ogroman rad zemljišne knjige nije društveno koristan. Čemu je potrebno u svakom pojedinom slučaju, kad se iz nacionalizirane zgrade izuzima stan ili prilikom prenosa prava vlasništva na stan i t. d., u rješenjima sudova pozivati se na rješenje o nacionalizaciji narodnog odbora da je jedno zemljište nacionalizirano, samo radi konstatacije u rješenju suda da je to zemljište postalo društveno vlasništvo i ta rješenja doslovno provoditi u z. k. ulošcima, kad je općepoznato da su sva zemljišta na nacionaliziranom području postala društveno vlasništvo bez obzira dali je to, ili nije, evidentirano u zemljišnoj knjizi.

Ured za katastar grada Zagreba prilikom nacionalizacije građevinskih zemljišta dao je narodnim odborima i zemljišnoj knjizi pregledan popis katastarskih parcela po katastarskim općinama koje se dijelom nalaze na području nacionalizacije i popis imena katastarskih općina koje se u cijelosti nacionaliziraju. Na temelju tih podataka i upisa u zemljišnoj knjizi donešena su sva rješenja NOO-a o nacionalizaciji građevinskih zemljišta. Na geodetskim planovima ureda za katastar tačno je ucertana granica nacionalizacije za cijelo gradsko područje.

Postavlja se pitanje: Zašto ovi podaci i rješenja narodnih odbora ne mogu biti dokaz da je neko zemljište danas u društvenom vlasništvu, nego je to potrebno dokazivati upisom u zemljišnu knjigu koji je uslijedio na temelju ovakvih rješenja.

U nekim slučajevima u rješenjima narodnih odbora pogreškom su ispuštene neke parcele koje se nacionaliziraju i prema tom ne bi trebala biti kao društveno vlasništvo ni evidentirana u zemljišnoj knjizi. Treba li sad reći da takva zemljišta

na nacionaliziranom području nisu u društvenom vlasništvu zato što u zemljišnoj knjizi to nije označeno? Bilo je već slučajeva da su pojedini bivši vlasnici insistirali na tom da njihovo zemljište nije nacionalizirano, jer se ne nalazi na popisu nacionaliziranih parcela u rješenju narodnog odbora.

Prilikom diskusije o tom kako trebaju izgledati rješenja narodnog odbora o nacionalizaciji građevinskih zemljišta, bilo je predloženo da se za katastarsku općinu koja se cijelim svojim područjem nalazi u granicama nacionalizacije donese rješenje u kojem bi se navelo samo to da su sva zemljišta u toj katastarskoj općini nacionalizirana i kao takva postala društveno vlasništvo. Taj prijedlog, međutim, nije prihvaćen i sad imamo debele i nepregledne knjige rješenja o nacionalizaciji s pogreškama u poimeničnom navadanju pojedinih parcela.

Ako bi se ovaj princip primjenio i poslije nacionalizacije, bilo bi logično da se prilikom svake parcelacije zemljišta pored ostalih rješenja donosi i rješenje o nacionalizaciji novonastalih parcela, jer one također nisu poimenično nigdje evidentirane kao društveno vlasništvo u rješenju narodnog odbora o nacionalizaciji. Taj rad međutim, sasvim je nepotreban. Ako se već insistira na provedbi nacionalizacije građevinskih zemljišta u zemljišnoj knjizi, zar ne bi bilo korisno i s pravnog gledišta pravilno, preglednije i tačnije, da se na prvoj strani prvog z. k. uložka u katastarskoj općini koja se u cijelosti nacionalizira, stavi klauzula: »Sve katastarske parcele o ovoj k. o. nacionalizirane su i nalaze se u društvenom vlasništvu«, ili na sličan način da se to konstatira. Isto ovo bi bilo moguće učiniti i u katastarskim općinama koje se dijelom nalaze na nacionaliziranom području. Npr. parcele 1—500, 700—3000 i t. d. nalaze se u društvenom vlasništvu.

Sudovi godišnje donose preko 10.000 rješenja, a zemljišna knjiga ih evidentira. Koliko bi se radne snage, vremena i papira uštedilo u sudovima i zemljišnoj knjizi ako bi se bez ikakvih negativnih posljedica usvojio ovaj prijedlog kod provedbe nacionalizacije građevinskih zemljišta u zemljišnoj knjizi. Zemljišna knjiga je zatrpana ovakvim rješenjima, ne stiže da ih provede, i ne može zato da izvrši mnogo važnije poslove, napr. da uredu za katastar da izvadke za parcele općenarodne imovine radi sredenja pravnog stanja u evidenciji nepokretne općenarodne imovine.

**PROVEDBA NACIONALIZACIJE ZGRADA U ZEMLJIŠNOJ KNJIZI.** — Evidencija društvenog i privatnog prava vlasništva na z. k. tijelo II. »zgrada« kako se vrši u zemljišnoj knjizi nije svrsishodna i korisna. Ova evidencija vodi se po z. k. uložcima na istom principu kao što je to slučaj s evidencijom o zemljištu, te nije i nikad neće biti moguće dobiti pregledne koji interesiraju zajednicu: koliko u jednoj ulici ili na upravnom području ima stambenih, poslovnih, skladišnih i drugih zgrada i prostorija; kakvih; s kolikom kvadraturom i kubaturom; u kakvom stanju i t. d.; koliko od toga u društvenom, a koliko u privatnom vlasništvu.

S ovakvim podacima i pregledima bilo bi omogućeno plansko vođenje komunalne politike na ovom sektoru, i operativno poduzimanje potrebnih mjera koje se danas vrše s teškoćama i bez mogućnosti pronalaženja unutrašnjih rezervi.

U cilju dobivanja takve evidencije zgrada bivši Odjel za geodetsku i imovinsku službu Narodnog odbora grada Zagreba poduzeo je mjere kod narodnih odbora za osnivanje kartotečne evidencije po ulicama i kućnim brojevima. Kompletiranjem podataka o zgradama, koje su prikupile stambene zajednice prije nacionalizacije i kod bodovanja stanova i poslovnih prostorija, s podacima ureda za katastar, zemljišne knjige i s terena, dobila bi se evidencija zgrada kakva nam je danas potrebna.

I u ovoj evidenciji zajednica bi trebala voditi brigu samo o društvenom pravu vlasništva. U evidenciji zgrada u privatnom vlasništvu treba evidentirati samo one podatke o zgradama za koje je zajednica materijalno zainteresirana. I u ovom slučaju privatne osobe imaju sve mogućnosti da se brinu o svojim pravima i njihovoj zaštiti isto kao i o svojim pravima na zemljište.

Zadatak koji je dat NOO-ima u pogledu osnivanja evidencije zgrada u gradu Zagrebu veoma je opsežan i delikatan. I dok NOO-i nemaju dovoljno ni stručnih ni radnih snaga da ovaj zadatak uspješno izvrše, zemljišna knjiga na opisani način angažira veoma stručne snage na provođenju nacionalizacije najamnih zgrada i građevinskih zemljišta u svojoj evidenciji. Ove snage mogle bi znatno pomoći NOO-ima kod osnivanja evidencije zgrada.

Ne insistira se u ovom članku na tom da su sve postavke koje su iznešene pravilne. Zamišljeno je da ovaj članak potakne na razmišljanje o pitanju evidencije

neposredne izvršioce poslova u njoj i u vezi s njom u geodetsko-katastarskoj i pravnoj službi.

Nesporno je da ovakvo stanje evidencije kakvo je danas ne valja i da je štetno daljnje postupanje s ovim pitanjem na dosadašnji način. Pitanje evidencije u ovom obliku postavlja se od oslobodenja zemlje do danas, a o njegovom rješenju u gradu Zagrebu diskutira se već nekoliko godina bez pozitivnih rezultata.

Kad bi operativa koja na evidenciji neposredno radi barem u načelu bila upoznata sa stavovima koji će se prema evidenciji konačno zauzeti, mogla bi odmah poduzeti važne organizacione i konkretne tehničke mjere za vođenje evidencije na nov način, i za način rada drugih ustanova i organizacija u vezi s tim.

Nadležni faktori koji odlučuju o tom kako treba osnivati i voditi evidenciju, trebaju zato omogućiti da se ovo pitanje riješi u najkraćem mogućem roku i u skladu s političkim, ekonomskim i društvenim potrebama naše zajednice.